

Toneelgroep Maastricht-actrice Mieneke Bakker (61) schreef voor het eerst een voorstelling. Over geboortegrond Spekholzerheide, ook een van die plekken die zal gaan en moeten veranderen. Morgen beleeft 'Ich bau dir ein Schloss' de première bij festival Cultura Nova in Heerlen. „Misschien vind ik iemand anders spelen soms leuker dan mezelf zijn.”

DOOR RUUD MAAS

INTERVIEW MIENEKE BAKKER

Het was de slechtst mogelijke combinatie, blikt actrice Mieneke Bakker (61) terug op haar jeugd. Ze was niet alleen de dochter van een mijnningénieur, maar het Spekholzerheids meisje kwam bovendien uit een 'Hollands', protestants gezin. „Protestanten en katholieken stonden nog tegenover elkaar. Je werd uitgescholden en kon natuurlijk geen communie doen. De segregatie was groot, terwijl we niet eens gereformeerd waren. Blijkbaar waren we een andere soort. Een voorbeeld: bij ons waren de vitrages open, dat was ongebruikelijk. Het is Hollands om bij je naar binnen te laten kijken. Mijnheer Pastoor kwam eens langs en vroeg gelijk of de vitrages dicht mochten.”

Dat anders-zijn heeft ze als kind gevoeld. „Ik heb de fase meegemaakt dat de mijn een vanzelfsprekendheid was en heb in de jaren erna ook de onrust gevoeld dat er iets gaande was. Maar ik heb dus geen verhalen over mijn vader als koelpiet, wij stonden letterlijk aan de andere kant. Nog steeds, blijkbaar. Na afloop van een voorstelling over het Jaar van de Mijnen sprak ik wat andere bezoekers. Twijfelend, omdat ik vermoedde wat er zou gebeuren, vertelde ik dat ik de dochter van een mijnningénieur was. Gelijk werden ze afstandelijk. Later riep iemand zelfs: „Oh, de vijand.” Dat het na al die jaren nog steeds iemands eerste associatie is. Aan het wij-zij-denken in de samenleving is weinig veranderd. Met z'n allen zijn we geneigd te denken dat we zelf de norm zijn. Ook nu is er wantrouwen tegenover het hoger kader, de elite, zoals vroeger naar ons gezin werd gekeken.”

Geboortegrond

Zaken als deze duiken op in *Ich bau dir ein Schloss*. Bakker gooit zichzelf ermee voor de leeuwen. Ze staat alleen op het podium en vertolkt twee personages in een voor het eerst door haarzelf geschreven tekst. „Ik ben geen Shakespeare en heb nooit eerder geschreven. Toen onze artis-

tiel leiders Michel Sluysmans en Servé Hermans aantraden, presenteerden ze het motto 'De grond waarop wij lopen'. Ik dacht: dan moet het er maar van komen. Ik ben een Limburgs meisje, maar heb daar inhoudelijk nog nooit iets mee gedaan. Via het Jaar van de Mijnen vond ik een aanknopingspunt. Servé koppelde me aan journalist Wiel Beijer. We bleken van dezelfde plek te komen en zijn gaan schrijven.” Bakker speelt twee vrouwen: Willemien, een architecte die terugkeert naar haar geboortestreek en wordt ingeschakeld om met grote projecten haar oude thuis nieuw leven in te blazen, en Bettina, een kroegbazin die haar geboortegrond nooit heeft verlaten maar nu gedwongen wordt haar café te verkopen.

Sterke vrouwen

„Voor mij is dit een voorstelling over vooruitkijken door terug te kijken. Dat is nodig om te begrijpen hoe een plek is gevormd. De Kop van Zuid in Rotterdam, de wijk Céramique in Maastricht, de droom van Europese Culturele Hoofdstad, de ambitie van IBA, het zijn projecten om een plek vooruit te brengen. Bedacht door visionairs. Dat intrigeert me, het durven dromen. Maar de andere kant interesseert me evenveel. Dat inwoners voelen dat een paar mensen hen opeens komen vertellen hoe het moet. Terwijl zij zich afvragen waarom het niet gewoon bij het oude kan blijven.”

Bijkomend voordeel van deze voorstelling, vertelt ze in Theater Heerlen, is dat Bakker sterke vrouwen schept. „In de toneelliteratuur zijn vrouwenrollen dun gezaaid, zeker voor al wat oudere actrices. Meestal hebben hun personages geen functie of beroep, zijn ze alleen moeder of vrouw van. Ik liep daartegenaan. Het gaat mij er heus niet om dat ik zelf zo graag de hoofdrol speel, maar er zijn weinig voorstellingen over vrouwen met een relevante maatschappelijke carrière. Daarin loopt de toneelliteratuur echt ver achter op de maatschappij.”

Bakker heeft de afgelopen decennia tal van rollen gespeeld. Tientallen

„**Twijfelend vertelde ik een keer de dochter van een mijnningénieur te zijn. Gelijk voelde ik afstand. 'Oh, de vijand', riep iemand zelfs.**

Mieneke Bakker

als lid van het ensemble van Toneelgroep Maastricht (Grappend: „Volgens mij ben ik toe aan een gouden horloge.”), maar ook in televisieseries en films. Ook geeft ze les op de Toneelacademie in Maastricht, de opleiding die ze zelf doorliep. Terwijl een carrière in de kunsten voor haar niet altijd een vanzelfsprekendheid was. „Artiesten behoorden uit Amsterdam te komen, wij woonden in Spekholzerheide”, zei ze al eens.

Dat ze actrice zou worden, leek vroeger een brug te ver. „Die wereld stond mijlver van ons af. We gingen af en toe naar het theater, naar het LSO of naar een musical als *Hair*, maar culturele aspiratie zat niet in onze familie. Toch zat het er volgens mijn moeder al vroeg in bij me. Zo speelde ik voorstellingen in de poppenkast. Op het Grotius College bij de decaan ging ik voor het eerst serieus nadenken over een

carrière bij het toneel. Ik viste een stencil van de Toneelacademie uit een rek en zo begon het.”

In eerdere artikels wordt het vermogen van Bakker geroemd om 'telkens een andere Juffrouw Gewoon te spelen'. *NRC Handelsblad* noemde haar in 1995 'een van de beweeglijkste, levendigste verschijningen in de theaterzalen'. 'Niet alleen beschikt ze over een duizelingwekkend scala aan stemmen en dialecten, ook haar mimiek, haar houding, haar gebaren kan ze per seconde zo ingrijpend veranderen dat ze onherkenbaar wordt.'

Ze geniet ervan. „Ik vind het waanzinnig om in een personage te kruipen, het prikkelt mijn fantasie. Ik observeer graag, kijk op straat om me heen om mensen te vinden die mijn personages vorm kunnen geven. Ik herinner me dat ik jaren geleden vlak voor de voorstelling *Thuis* van Hugo Claus door Luik

Oei, de dochter van een mijningenieur

Mieneke Bakker op het dak van Theater Heerlen. Ze speelt in het Schinkelkwadrant, het gekleurde gebouw op de achtergrond. FOTO PETER SCHOLS

reed, op weg naar vakantie. Ik zag een vrouw lopen en wist dat zij precies raakte wat ik al even zocht voor mijn personage. Ja, ik denk dat sommige mensen zich best in mijn rollen kunnen herkennen. Dat snel schakelen is mijn passie." Dan, wat voorzichtig: „Misschien vind ik iemand anders spelen soms wel leuker dan mezelf te zijn.”

Kinderen

Bijna haar halve leven is Bakker samen met Guido Wevers, voormalig theaterdirecteur en kartrekker van Maastricht Culturele Hoofdstad 2018. Op de Toneelacademie ontmoetten ze elkaar, liefde op het eerste gezicht. „Het mooie vind ik dat we beiden zelfstandige loopbanen hebben en het toch gered hebben om twee prachtige kinderen groot te brengen. Rosa is nu 25 en Giliam 21 jaar. De opvoeding was een uitdaging met onze banen, een soort con-

tinue estafette. Buitenstaanders zagen ons misschien als een artistiek gezin, maar we waren juist ontzettend gestructureerd zodat we het volhielden. Wat er ook gebeurde, ik las 's avonds een verhaaltje voor. Ogenscheinlijk rustig zat ik op de rand van de kinderbedjes, terwijl ik erna naar de repetitie scheurde. We hebben vrij laat kinderen gekregen, je stelt het soms lang uit omdat je vindt dat je eerst nog bepaalde rollen moet spelen. Ik zeg nu tegen studenten: laat je jezelf er niet van weerhouden. Dat we kinderen mochten krijgen, zie ik als een geschenk in ons leven.”

Na de teleurstelling rond het mislopen van Culturele Hoofdstad 2018 hield haar man zich bezig met het organiseren van een langdurig kunstfestival in Mechelen. „Ik vind het fantastisch hoe visionair Guido is, maar hij gaat bijna met pensioen en dan zit het kar trekken er op. Het

„**Het is aan Halbe Zijlstra te wijten dat mensen denken dat wij kunstenaars achterover leunend aan een subsidiekraan slurpen.**”

Mieneke Bakker

waren voor hem ongelooflijk drukke jaren, zeker in Maastricht. Natuurlijk heb ik me afgevraagd hoe hij het tegen de verdrukking in volhield. Veel mensen vonden Culturele Hoofdstad niets, eerder verkwisting van geld. Guido bleef vasthouden. De teleurstelling erna was groot bij hem, maar hij heeft zichzelf bij elkaar geraapt. Juist toen herstelde hij van een heupoperatie na een val. Twee maanden heeft hij gedwongen op de bank gelegen. Gelukkig kon hij kort daarna in Mechelen beginnen. Vol goede moed ging hij aan de slag, dat tekent hem.” Niet opgeven is ook Bakker toevertrouwd. Zeker toen de sector klappen kreeg en haar werkzaamheden bij Toneelgroep Maastricht werden gehalveerd. „Staatssecretaris Halbe Zijlstra heeft veel kapotgemaakt. Het is aan hem te wijten dat bij groepen in de samenleving het beeld ontstond dat wij kunstenaars achter-

overgeleund aan een subsidiekraan slurpen. De boel af en toe opschudden is prima, maar het geschapen beeld is onterecht. Je kunt je er niet tegen verdedigen. Ik probeer te blijven maken wat ik maak en mensen uit te nodigen om eens te komen kijken. Dan praten we erna wel over de waarde van kunst. Kijk, ik weet niet of deze nieuwe voorstelling lukt en gewaardeerd wordt. Maar ik ben trots dat ik me verhoud tot de wereld waarin we leven. Ik vertel een verhaal over vrouwen die aan een toekomst werken. Ik zou het zo mooi vinden als vrouwen zoals zij na de voorstelling samen een kopje koffie of een glas bier zouden drinken.”

'Ich bau dir ein Schloss', tot en met 27 augustus in Heerlen bij Cultura Nova en tussen 29 november en 17 december in Maastricht.

Reageren? ruud.maas@delimburger.nl